

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Johannis Strauchi[i] Jcti Amoenitatum Juris Canonici
Semestria duo**

Strauch, Johann

Jenae, 1675

Ecloga Secunda

urn:nbn:de:hbz:466:1-10224

ritate. Imitatus Justinianum l. 1. §. in tantum. de vet. jure enucl.
ubi abrogat auctoritatem Libris Jctorum & Constitutionum Cæ-
sarum, nisi quatenus in corpus juris civilis ex illis translati
fuerint.

Finis Eclogæ I.

Amœnitatum Juris Canonici

ECLOGA SECUNDA.

CAPUT PRIMUM

Ad Rubricam de Summâ Trinitate.

S U M M A R I A.

1. Initium cur à summa Trinitate.	4. Articulus iste ab initio Ecclesie impugnatus.
2. Ubi de SS. Trinitate agatur.	5. Hymnus: Gloria Patri &c.
3. Vox trinitatis quando usurpata.	6. Fides catholica.
	7. Ejus descriptio.

Incipit Pontifex de summâ Trinitate *Ἀπὸ τὸ τρίον*, ut rectè Cujacius. Tractat de eâ Canon Apostolorum 48. 49. Concilium CPolitanum *can. 1. & 5.* Concilium Ephesinum *c. 7.* Carthaginense *can. 2.* Concilii VII. canon primus. Johannes Antiochenus collectione canonum *tit. 36. can. 50.* Arsenius Monachus synopsis canonum *can. 1.* Codex Canonum Ecclesiæ Africanæ *tit. 1. & 2.* Photius Nomocanone *lib. 1. tit. 1.* Codex Theodosianus *lib. 16. tit. 1.* Codex Justin. *lib. 1. tit. 1. l. 1. 5. 6. 7. 8. 9.* Basilica *lib. 1. tit. 1. c. 1.* Ansegisus Capitularibus Caroli & Ludovici *lib. 1. 1. 32.* Michael Attaliata Synopsi *lib. 3.* Apud Gratianum *can. ult. dist. 3. de Consecrat. cap. ult. dist. 5. cap. pen. dist. 22. per totum. dist. 23. c. qui Episcopus.* In primâ & alterâ compilatione decretalium non habetur. Sed in Bonifacii sexto, Clementinis & libro decretalium septimo positus est hic titulus.

Vox Trinitatis non Synodò Alexandrinâ primum nempe anno Christi 315. audita vel post Nicænam Synodum ab Episcopis, Athanasio & Eusebio Alexandria congregatis, qui *ὁμοῦσιον* do usurpata

τῶν πατέρων καὶ υἱῶν τὸ ἅγιον πνεῦμα ὡμολόγησαν, καὶ τριάδα ὀνόμασαν ὡς ἔστιν ὅτι Sozomenus tradit lib. 5. c. 11. Sed Justino martyre, scriptore longè antiquiore, libro de expositione fidei, fuit usurpata. Verba Justini: Μονὰς γὰρ ἐν τριάδι νοεῖται, καὶ τριάς ἐν μονάδι γνωρίζεται. Et ne locum Justini in dubium voces, quasi de Trinitate apertius loquatur, quàm solent ejus ævi scriptores alii, etiam Lucianus, ejusdem fermè temporis scriptor non minus apertè loquens Christianis more suo illudit: Verba ejus in dialogo, qui inscribitur Φιλοπατεῖς ἢ διδασκόμην Θ., ita habeant: κερ. καὶ πινα ἐπομύσωμαι γὰρ τρεῖς ὑψιμέδοντα θεὸν, μέγαν, ἀμβροτον, ἑρανόωνα, υἱὸν πατρὸς, πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἐκπορεύόμενον, ἐν ἐκ τριῶν, καὶ ἐξ ἐνὸς τριά. Vide Feblavii annotat. in Christoph. Angeli enchirid. prologo §. 22. & 23.

Articulus iste ab initio Ecclesie impugnatus. Hymnus: Gloria Patri & c.

Hic articulus fidei nostræ ab initio fermè Ecclesiæ usque ad hæc postrema tempora hæresibus fuit obnoxius. Et quidem ab Arianis ὁμοουσία tam in oriente, quàm occidente impugnata est. Quæ fuit causa, cur antiquum illum glorificationis hymnum; Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto, semper in Ecclesiâ decantari solitum, Synodus Nicæna augeri decreverit hoc versiculo: Sicut erat in principio &c. Quem statim receptum fuisse constat ex Vasionensi concilio. Et quidem occidentalis Ecclesia in fine cujusque Psalmi hunc hymnum subjunxit: Orientalis verò post completos Psalmos & Anthiphonas, ut ex Cassiano lib. 1. c. 8. repetit Innocentius Cironius.

Fides catholica.

Altera pars rubricæ est, de fide catholicâ. Videtur ὕστερον προστεθῆναι. Fides enim catholica, quatenus accipitur pro collectione credendorum seu symbolo etiam articulum de Trinitate complectitur. Sed id factum forsan est per excellentiam, quemadmodum illud Homericum: Τρεῶας τε καὶ ἑκτορα. Et apud Aristophanem: ὦ ζεῦ καὶ θεοί. Simile forsan & hoc Salvatoris: εἶπα τε τοῖς μαθηταῖς καὶ τῷ πέτρῳ. Marci 16. 17. Et, σὺν γυναίξιν καὶ Μαρία, Praxi Apostol. 1. 14. Est autem fides catholica, ut Theodosius Imperator finit, l. 2. C. T. de Fide cath. Quæ secundum Apostolicam disciplinam & Evangelicam doctrinam Patris & Filii & Spiritus S. unam Deitatem sub parili majestâte & sub piâ Trinitate

Ejus descriptio.

te

te credit. Item, *quæ unius majestatis atq; virtutis Patrem, Filium & Spiritum S. constitetur; unius gloria, claritatis unius, nihil dissonum profana divisione faciens: Sed Trinitatis ordinem, Personarum assertionem & divinitatis unitatem credens.* Junge L. 6. C. T. de hæreticis. Item ea religio catholica est, quam & Divum Petrum Apostolum Romanis tradidisse constat. l. 2. C. T. b. t. Cæteri omnes ut manifesti hæretici expelluntur. ab Ecclesiis l. 3. C. T. b. t.

CAP. II.

De Concilio Lateranensi. Ad Tit. de Sum. Trin.

S U M M A R I A.

1. Concilium Lateranense generale egit de septuaginta capitibus & recuperandis Hierosolymis.	4. Secunda sub Callisto II.
2. Lateranense unde dictum.	5. Tertia sub Innocentio II.
3. Septem synodi ibi coactæ. Prima sub Nicolao II.	6. Quarta sub Alexandro III.
	7. Quinta sub Innocentio III.
	8. Sexta sub Eugenio IV.
	9. Septima sub Julio II.

IN hoc titulo primo duo habentur capitula, ex concilio Lateranensi quinto desumpta, quod generale appellatur, ad differentiam antiquioris Lateranensis, sub Alexandro III. Præfuit illi Innocentius III. duo Patriarchæ, CPolitanus & Hierosolymitanus. Archiepiscopi Græci & Latini LXX. Episcopi 400. Abates XII. Priores conventuales 800. Habitum est circa annum Domini 1215, actumque in eo de septuaginta capitibus contra hæreses, & ad mores & statum Ecclesiæ pertinentibus, tractatumque de recuperanda Hierosolyma. Erat olim Romæ, in Cælio monte palatium familiæ nobilissimæ Lateranorum, quorum meminit Javenalis Sat. 10.

egregias Lateranorum obsidet aedes.

Tota choors.

Julius Lateranus Consul designatus jussu Neronis interfectus est. Jul. Capit. Aurel. Ubi aedes hæ erant, postea divi Johannis Basilica.

ca ædificata est, antehac Basilica Constantini dicta, quod fuerit à Constantino magno donata Sylvestro Pontifici, si fides Blondo, *Instaur. Ital.* Hic loci septem Synodi coactæ fuere. Prima sub Nicolao II. Sabauda, in quo damnatus error Berengarii & Pseudo Pontifex, præscriptâque eligendi summum Pontificem formâ per solos Cardinales *can. In nomine Domini. dist. 23.* Platina in *Nicol.* Secunda sub Calixto II. Burgundo, coactis 900. Patribus, in quâ contra Turcam constitutum, & decreta contra Imperatores Germanorum à prioribus Pontificibus stabilita & ademptæ concubinæ Sacerdotibus & Clericis. Alb. Kranzius *lib. 3. c. 40.* Tertia Synodus habita est sub Innocentio II. circiter annum domini 1135. coactis mille patribus, in quâ potissimum decretum, ne quis in prædiis sacerdotalibus sibi successorem constituere possit. Otto Frising. *lib. 7. c. 23.* Quarta sub Alexandro III. Pontifice, circiter A. D. 1170. In quâ, ne quis Turcis arma subministraret cautum, itemque sacerdotiorum pluralitas prohibita. *c. 3. de cler. non resid. eorumque ante vacationem promissio c. 2. & 3. & c. Ex tenore de concess. præb.* Prælati prohibita epulæ lautiores, venationes, & hujusmodi plura. *c. cum apostolus. X. de censib.* Quinta maxima Synodus sub Innocentio III. de quâ diximus. Vide *P. Æmilium lib. 6.* Sexta Lateranensis sub Eugenio IV. Veneto peracta anno 1446. teste Platina, quâ actum, ut Germani, qui nec Romano, nec Allobrogi Principi adhærebant, reducerentur ad unitatem. Septima sub Julio II. contra Turcas, quam transtulerunt Pisas, ut scribit *P. Jovius.* Sed re infectâ, tractatuque habito super derogatione pragmaticæ sanctionis in aliquibus, tempore Leonis X. ejus successoris & Francisci. I. Regis Galliarum conclusum hoc fuit concilium & conventiones seu concordata ibi publicata & approbata. *Vide Præmium Concordatorum.*

CAP. III.

Ad c. firmiter i. X. de SS. Trin.
De descensu Christi ad inferos.

S U M-

S U M M A R I A.

1. Decretalis, Firmiter.

3. Theodori Balsamonis sententia.

2. Patres concilii quid de descensu Christi ad Inferos statuerint.

4. Hic articulus incertum quo tempore symbolis insertus.

IN hoc concilio edita fuit celebris illa Decretalis: *Firmiter, Decretalis*, quam doctor subtilis, magnique nominis Scotus in 2. dist. 4. *Firmiter, sent. 3.* vel explicatius loquentem, Symbolis omnibus antea conferre non dubitavit. Ajunt concilii Patres, Christum descendisse ad inferos in animâ & resurrexisse in carne. Theodorus Balsamo Patriarcha Antiochiæ in Responsis ad interrogata canonica Patriarchæ Alexandrini, Marci lib. 5. *Juris Græco-Romani* refert Johannis Damasceni sententiam his verbis: ὁ μέγας ἐν ἀγίοις Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός; ἐν τῷ Φω (Φησὶ) σωματικῶς, ἐν ἅδῃ δὲ, μὲν ψυχῆς, ὡς θεός, ἐν οὐρανῷ δὲ μὲν λησθῆναι, καὶ ἐν θρόνῳ ὑπὲρ χειρὸς πατρὸς καὶ πνεύματος, πάντα πληρῶν, ὁ ἀπερίγραπτος. Id est: *In sepulcro corporaliter, in inferno autem cum animo, ut Deus: In paradiso vero cum latrone, & in throno fuisti, Christe, cum Patre & Spiritu, omnia implens, qui incircumscriptus.* Vide Montacutium orig. Eccles. tomi prior. parte posteriore p. 440. Hugonem Sanfordum Anglum *libris 4. operâ & studio Roberti Parkeri ad umbilicum perductis Amstelod. 1611.* Goldastus in *Rationali constitutionum Imperialium pag. 15. §. 5.* Incertum quo tempore symbolis fuerit insertum. Neque enim agnoscunt symbola Nicænum, CPolitanum, Ephesinum, Chalcedonense, Romanum, & alia orientalia. Non illud Justiniani Imperatoris in *l. cum rector. §. 1. C. de Sum. Trin.* Non Rufini Aquilegiensis Apostolici symboli interpretatio in D. Cypriani operibus posita. Veteris Germanicæ Ecclesiæ non unum vidi, nec temerè deprehendas tamen, vel in illo posterioris seculi, quod tomo II. rer. Alemann. est editum. *Hæc Goldastus.* Sed nostræ Ecclesiæ aliter.

Hic articulus incertum quo tempore symbolis insertus.

CAP. IV.

De Transubstantiatione.

S U M M A

S U M M A R I A.

1. Transsubstantiationis vocabulum novum.
2. Scotus ante concil. Lateranense non fuisse dogma fidei ait.
3. μετασίοσις.
4. Theodoretii sententia.
5. Gelasii Pontificis.
6. Patriarchæ Antiocheni.
7. Simplicius Verinus est Salmasius.

Transsubstantiationis vocabulum novum.

Scotus ante concil. Lateranense non fuisse dogma fidei ait.

μετασίοσις.

Theodoretii sententia.

Gelasii Pontificis.

Patriarchæ Antiocheni.

Simplicius Verinus est Salmasius.

A It Innocentius III. c. 1. §. una verò. X. de S. Trin. transsubstantiari panem in corpus & vinum in sanguinem. Vocabulum transsubstantiationis novum est, & Scotus, Scholasticorum alpha, testatur ipse, dogma hoc ante concilium Lateranense non fuisse dogma fidei, cui ad stipulatur Gabriel Biel lib. 3. de Missa c. 2. §. 3. sanè Patres usi sunt voce μετασίοσις, non tamen ratione essentiae absolutae elementorum externorum, sed relatæ, respicientes usus vulgaris in mysticum transmutationem. Frustra ergo est Wagenereccius ad hoc cap. 1. qui de vocabuli quidem novitate concedit nobis, illud concilio Lateranensi primum usitatum esse, rem autem ipsam pro dogmate fidei semper in Ecclesia fuisse. Contrarium Theodoretus dial. 2. c. 24. tradit: ἡ τῆς οἰκείας ἐξίσταται φύσεως; μένει γὰρ Ἰπὶ τῆς περτέρας ὀσίας καὶ χημάτων καὶ εἶδους. Et respondens objectioni Eutychiani hæretici ait: Sicut per sanctificationem panis non recedit à naturâ suâ panis, sed manet in substantiâ & figurâ & formâ priori; Ita corpus Christi habet prius εἶδὸς χημάτων καὶ περιγεγραφέν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὴν τῶ σώματὸς ὀσίας. Eadem mens est Gelasio Pontifici libro de duabus. nat. contra Eutychen, ubi statuit manere naturam panis in Eucharistiâ. Et Patriarcha Antiochenus apud Photium, ubi habet, corpus Christi, quod à fidelibus accipitur, non recedere, ἐκ τῆς αἰσθητῆς ὀσίας. Scripsit superioribus annis de eâ Simplicius Verinus (Claudius Salmasius) ad Justum Pacium contra Hugonem Grotium.

CAP. V.

De Abbate Joachimo & Almarico
ad c. 2. de SS. Trin.

S U M-

S U M M A R I A.

1. Joachimus Abbas Florensis.
2. Abbatis opinio jussu Pontificis per scripta contra P. Lombardum.
3. Lombardus absolutus, damnato Joachimi libello.
4. Honorius III. Joachimum defendit.
5. Almaricus post mortem combustus.
6. Albigenfes.

Imitatur Compiler Decretalium Codicis Justiniani ordinem, de summâ Trinitate ordiendo. Abest hic titulus à collectionibus tribus prioribus. Sed tertiam illam intelligo, quæ jussu Innocentii III. à Bernardo Compostellano adornata est. In capite II. damnatur libellus Joachimi Abbatis Florensis in Calabria, quem contra Petrum Lombardum de unitate seu essentiâ Trinitatis scripserat. Meminit Matthæus Paris in Henrico II. Platina in Innocentio III. Itaque circa annum Christi 1200. prodiit ille Joachimus, vir valdè eruditus, & divinandi dono præditus, quo de Vincentius in speculo lib. 29. Anton. lib. 17. par. 2. c. 1. S. 12. Chalcocond. lib. 6. de reb. Turcicis. Wolf. lect. memor. centu. 12. Sixtus Senensis in Bibliotheca. Hic peculiari libello Petro Lombardo imputabat, quasi, dum doceret unam rem esse, quæ veraciter sit Pater, Filius & Spiritus S. adeoque tres esse personas, ideò trinitate inducere quandam quaternitatem, tres nempe personas & communem essentiam, quasi quartam. Hæc lis sub Alexandro III. orta est. Qui Pontifex cum persuasum haberet, Lombardum contra veram Christi humanitatem docere, auctor fuit, ut in Lombardum scriberet: Sed cum Synodo Lutiæ congregatæ sub Archiepiscopo Senonensi Lombardus absoluteretur, demum Innocentius III. concilio Lateranensi libellum Joachimi damnat, nullâ tamen hæreseos notâ in auctorem expetente, propterea, quod sententiam suam Ecclesiæ censuræ submisisset. Existere etiam epistolam Honorii III. ad Episcopum Luceanum scribit ex Gabriele Bario Wolfius lect. mem. d. loc. qui Joachimum defendat. Idque etiam habet Bivarius in apologetico suo pro Lucii Dextri chronico, allegans Jacobum Græcum in chronologiâ ordinis Florensis sect. XX. & Paschalinum Regifell-

Joachimus
Abbas Flo-
rensis.

Abbatis opi-
nio jussu
Pontificis
per scripta
contra P.
Lombardū.

Honorius
III. Joachi-
mum de-
fendit.

*Almaricus
post mortē
combustus.
Albigenses.*

num in prologo ad prophetias Joachimi. Alias ejusdem Hono-
rii literas idem addit Bivarius, quas ex tomo III. Regesti sub nu-
mero 268. in Vaticano Archivo à Lucâ Waddingo accepisse ait.
Alia fuit fors Almarici Carnotensis, cujus in fine meminit Inno-
centius. Eum non tam hæreticæ, quàm insanæ, ut Pontifex lo-
quitur, doctrinæ condemnat. Qui Albigensibus adhæsisse fer-
tur. Ejus mœrore animi, ob damnata dogmata sua mortui, post
editam constitutionem Lateranensis concilii, ossa exhumata &
combusta fuerunt, jussu Philippi Augusti, Regis Franciæ. Vide
Rigordum in vitâ Philippi Augusti Anno 1209. Robertum in
Chronico Altissiodorensi anno 1210. Martin. Polonum & Plati-
nam, *Innocent. III.*

CAP. VI.

Hæreticos post mortem condemnari.

S U M M A R I A.

1. <i>Juris Civilis sanctio.</i>	3. <i>Rationes cur mortui conde-
mmentur, ex l. 4. C. de Hæret.</i>
2. <i>Juris Canon. sententia & E-
mendatio. can. Sanè. 3. c. 24.
q. 11.</i>	4. <i>Ex l. 2. C. de Apostat.</i>
	5. <i>Ab exemplis & re judic.</i>
	6. <i>Ex scripturâ sacrâ.</i>

*Juris Civi-
lis sanctio.*

Quod sine præcedentis capituli de Alcmario recitavi, ansam
subministrat videndi, an hæretici post mortem etiam da-
mnandi veniant? Jure Civili in hæreticos pœna capitalis
non est statuta, quod solidè & eruditè demonstrat Justus Meye-
rus, Jctus Argentoratensis tractatu Scioppij classico opposito.
Puniuntur tamen ipsi, sed diverso supplicii genere. Quare utut
mortuorum doctrina damnari debeat, ne forte successu temporis
sectarios inveniat, impunitate auctoris sui confisos, ipsos tamen
damnari & sententiam in cineres & ossa ferri, excedere humani-
tatis leges & modum videtur. Quo pertinet *can. sanè. 3. caus. 24.
can. Sanè. 3. qu. 11.* ubi in fine pro: *ex nomine, lege, ex homine.* Vide Fran-
cis. Longum à Coriolano summâ concil. p. 154. Sed defendunt
Rationes exemplo criminis Majestatis, quo utuntur *Imp. in l. 4. C. de Hæ-
ret.*

*Juris Can.
sententia &
Emendatio.
can. Sanè. 3.
qu. 11.*

ret. ibi. §. 4. in mortem quoque inquisitio extendatur. Nam si *cur mortui* in criminibus Majestatis licet memoriam accusare defuncti, non *condemne-* immerito hic debet subire tale iudicium. His jungi potest etiam *tur, ex l. 4. l. 2. C. de Apostatis.* Defenditur etiam exemplis & re iudicatâ. Du- *C. de Hæret.* centis annis post mortem hæreseos damnatus est Origenes teste *Ex l. 2. C. de Socrate lib. VI. cap. XV.* In concilio generali V. cum diutius agi- *Apostat.* tata fuisset hæc quæstio, tandem definita est in causa Theodori, *Ab exem-* hæreticos posse damnari post mortem, ex gestis concilii, *collat. V. plis & re* In quâ synodo cum quæreretur, an sit mortuis denunciandum. *judic.* anathema, Euty chius hoc affirmavit exemplo Josiæ Regis, quem *Ex scriptu-* Sacerdotum idololatricorum cineres effodisse legatur, *2. Regum. r. a sacrâ.* *23. vers. 16. & 20.* Videatur Evagrius *lib. 4. cap. 37.* Johannis Wie- *lest ossa post obitum publicè cremata. Chron. Altissiodor.* Barlaa- *mus & Acyndinus monachi post mortem excommunicati. Can-* *tac. l. 4. c. 43.* Vide Augustinum *epist. 48. & 50. Richardum in 4.* *dist. 18. art. 5. q. 4. Gabriel, in 4. dist. 18. q. 2. art. 2. concl. 5. coroll. 4.* *Panormit. n. 3. de Hæret. c. si quis Episcopus.*

CAP. VII.

De Concilio Meldensi ad c. i. de Constit.

SUMMARI A.

1. Concilium Meldense quando celebratum.
2. Meldarum civitas.
3. Canones Gallicani à Romanis fastiditi.

Desumptum est hoc capitulum ex Concilio Meldensi, habi- *Concilium* to sub Carolo Calvo, circa annum Christi 845. Meldarum *Meldense* civitas est in Galliâ Celticâ Lugdunensi, Meldæ, *quando ce-* *Prolemæo Jatinum, episcopalis sedes sub Archiepiscopo lebntum.* *Parisensi, olim sub Senonensi, in vernaculâ dicitur Meaux. Exstat Meldarum* & apud Burchardum *lib. 1. c. 16. Ivonem Carnotensem p. 5. c. 171. civitas.* Et in primâ compilatione decretalium. *c. 1. b. 1.* Sunt & alia ex eo- *dem concilio deprompta loca, in corpore Canonico. V. G. Can. si* *quis. c. 7. q. 1. can. In dominicis diebus. c. 9. q. 2. c. quicumq; ex Cle-* *ro. c. 23. q. 8. c. Ut Episcopi. de pœnit. dist. 5. & alii canones. Vide-* *tur autem hic canon propriè pertinere ad observationem cano-* *num*

Canones
Gallicani à
Romanis fa-
sidi.

num Gallicanorum, quorum meminit Papa Hormisda, qui non multo post Gelasium floruit in *c. si quis diaconus. dist. 50.* Hos enim tanquam superfluos & inutiles à quibusdam neotericis Romanis neglectos fuisse conqueritur Agobardus Lugdunensis in libello contra legem Gundebadi ad Ludovicum Imperatorem capite XII. Ubi Romanos sui temporis perstringit, qui Gallicanos canones propterea insuper habebant, quod à recentioribus Romanis non commendati fuerint, quos tamen veteres religiosè venerati sint: Et in libello *de dispensatione rei Ecclesiasticae: c. XX.* Ubi ait, *rectius facere, qui ubicunq; magnarum synodorum statuta deficiunt, propter insuetas emergentes causas, antiquorum statuta, quæ merito reprehendenda non sunt, sequenda deliberat, quàm qui ea, quæ ipse sentit, eorum sensibus anteponit.* Hoc enim est quod hoc capitulo i. dicitur: *Nemo suo sensu, sed canonum, nempe Gallicanorum auctoritate ducatur.* Et ita sentit Johannes à Costa, vir doctissimus: Sed aliter mihi videtur. Nempe cum Episcopi in concilio Meldensi condidissent LXXIX. canones, jussit Rex eos ad se deferri, & in generali conventu in villâ Sparnaco ad Matronam fluvium examinari, in quo ex Procerum regni consilio statutum est XIX. tantum ex illis canonibus observandos esse: Ad hos igitur videtur pertinere, quod in hoc capitulo primo per modum sanctionis ad observationem reliquorum canonum hic statutum fuit. Vide P. de Marca lib. 6. de concord. sacerdot. & imp. 28.

CAP. VIII.

Ad cap. II. de Const.

S U M M A R I A.

1. Gregorii primi Parentes, & vita.	5. Cur initia decretalium Raymondus retinuerit.
2. Integratio hujus capituli.	6. Idem observarunt Juris civilis compilatores.
3. Prohibita Judæis christiani mancipii emtio.	7. Post alia, particula.
4. Et infra, particula quid significant.	8. Inter cetera.
	9. Pars, caput &c.

In-

Inscriptio est: Gregorius in Registro: Rectius; Regesto. De
 Regesto supra caput 8. Eclogæ primæ. Gregorius hic primus
 ejus nominis est, summus Pontifex, Gordiani Senatoris & Syl-
 viæ filius, Romanus Monachus, postea Ecclesiæ Romanæ Ar-
 chidiaconus, & Apocrisiarius CPoli apud Imperatorem Mauri-
 tium, ut Onuphrius ait & Platina: Electus in Pontificatum anno
 Domini 590. Obiit IV. Idus Martias anno 604. Vir eruditus &
 pius & in sanctorum numerum relatus. In hoc capitulo post
 verbum; *Cognoscentes*, apud Gregorium ita sequitur: *Cognoscen-*
tes qualis fraternitatem vestram Zelus pro christianis mancipiis, quæ
Judei de Galliarum sinibus emunt, accenderit: adeo nobis sollicitu-
dinem vestram placuisse signamus, ut inhibendos eos ab hujusmodi
negotiatione nostra etiam deliberatio judicaret. Et post alia: Si
autem quedam ex iisdem mancipiis talem egritudinem fortasse in-
currerent, ut intra statutos dies vendi non valeant, adhibenda sollici-
tudo est, ut dum saluti fuerint pristina restituta, similiter modis omni-
bus distrabantur. Quia rem & cætera, quæ sequuntur apud Ray-
 mundum. Pertinet ergo Epistola Gregorii ad prohibitam Ju-
 dæis mancipii christiani emtionem atque adeo ad exornandum
 tit. C. utroque. *ne mancip. christia.* Cæterum in hoc capitulo oc-
 currunt hæc vocula: *Et infra:* Quæ ubique in hoc corpore Ju-
 ris reperiuntur, denotant partem aliquam integræ alicujus Episto-
 læ apponi solummodo, non integram illam. Gregoriana enim
 hæc editio & decretalium collectio, prolixitatem Epistolarum,
 quæ in prioribus compilationibus erat, recidit & ea tantum reti-
 nuit, quæ ad decisionem causæ pertinuerunt. Quare Raymun-
 dus ex prioribus editionibus retinuit initia epistolarum, propter
 allegationes glossæ veteris, & addit: *Et infra,* ut ostendat, à se
 quedam esse prætermissa, quæ ad rem non videbantur facere.
 Initia igitur capitum propter commentarios, & glossas non mu-
 tavit, quæ tum in manibus habebantur, ut certius ad textum re-
 curri posset. Vide Joh. Andreæ *ad cap. Nobis. x. de Jure Patrona-*
tus. Neque nova hæc Raymundi inventio est, notandi excerpta,
 sed jam olim usurpata à compilatoribus constitutionum & referi-
 ptorum Imperatoriorum, ubi partem tantum aliquam retulerunt

Gregorii
 primi Pa-
 rentes, &
 vita.

Integratio
 hujus capi-
 tuli.

Prohibita
 Judæis
 christiani
 mancipii
 emtio.
 Et infra,
 particula
 quid signifi-
 cent.

Cur initia
 decretalium
 Raymundus
 retinuerit.

Idem obser-
 varunt Ju-
 ris civilis
 compilato-
 ad res.

Post alia, ad rem pertinentem. Usitata enim illis particulae sunt: *Post alia,* ut liquet ex Codice Theodosiano in inscriptione *L. 6. de cognit. L. 3. de feriis. l. 4. de delat. l. 2. de temp. curs. l. 1. de act.* Interdum etiam adhibent *avri rē.* Et *infra,* verba; *Inter caetera.* In Codice Justiniano, *L. 3. In quibus caus. pig.* Pars ex rescripto Alex. Aug. ad Demosthenem. Et in *l. 4. C. de quest.* Pars ex rescripto Antonini. Et alibi: *Pars ex epistola,* ut in *l. 13. de fidej. l. 6. de præsc. lon. tem.* Et in Pandectis: *Pars literarum,* ut *l. 38. de Judic.* Interdum *caput ex Rescripto,* ut *l. 1. ff. de interdic.* Vide Bart. ad *L. Galus. ff. de lib. & post. §. credendum. n. 5.*

CAP. IX.

Ad inscriptionem c. 9. de constitut.
Et de deputato ad mensam.

SUMMARI A.

1. Clugiensis Episcopus quis.	5. Mensa bonorum quid.
2. Clugia, Choggia.	6. Communis mensa.
3. Initium capituli.	7. Historia miraculosa.
4. Decretalis ubi exstat.	

*Clugiensis
Episcopus
quis.
Clugia,
Choggia.*

*Initium ca-
pituli.
Decretalis
ubi exstat.
Mensa bo-
norū quid.*

Innoentius III. hanc decretalem misit Clugiensi Episcopo: Quis ille? Legitur aliās, Flugiensis, Dugiensis, sed nihili id est. Retinendus Clugiensis. Clugia, Choggia, vel Chioza, alias Claudia Fossa, civitas Ducatus Veneti, in quam translatus fuit Episcopatus à Malamocco, sede Ducum Venetorum, propter maris inundationes, cum iisdem privilegiis & jurisdictione Anno 1100. ut habet chronicon Venetum: Sed Franciscus Sansovinus in historia Venetā hoc factum fuisse ait anno Christi 1009. Mentionem hujus insulæ Clugiæ positæ in mari Adriatico facit Carolus Crassus, Imperator in quadam Epistola ad Venetos, ut refert Sansovinus, eamque Clugium nominat. Incipit capitulum: *Cum M. Ferrariensis.* litera M. Martinum representat, quod habetur apud Innocentium III. *lib. 1. Epist. 98.* Exstat hæc decretalis integra in Compilatione III. c. 5. Fit autem in hoc capitulo mentio mensæ bonorum. Olim Clerici Ecclesiarum communi mensā frue-

fruebantur. *can. In omnibus de Consecr. dist. 5. c. quoniam. Infra de vitâ & hon. cler. can. præter hoc. §. præcipientes. dist. 32. Idem in conc. Tolet. IV. c. 24. in c. omnis ætas caus. 12. q. 1. eodemque loco dormiebant. Sed posterioribus seculis solutâ communione vitæ, ubi præbendæ distributæ inter clericos, pars certa reddituum in commune relicta, quæ pars communis mensa dicta est, imago scilicet pristinæ communionis. Hujusce instituti exemplum est, quod in transitu regii exercitus, devastatis segetibus in pago Ambiensis, cum quidam Canonici Ambiensis, qui fructus præbendarum suarum percipiebant his locis, quibus damnum illatum erat, peterent, ut fructus præbendarum refunderentur de communi, mandatum fuit ut collectis reliquiis fructuum qui remanserant, id quod deesset ad integrandas præbendas, de communi capitulo suppleretur. Collectis itaque fructibus non sine miraculo centuplum inventum fuisse, narrat Rigordus in gestis Philippi A. 1184.*

Communis mensa. Historia miraculosa.

CAP. X.

De communione Clericorum.

SUMMARI A.

1. Apostolorum communio.	5. Præbendæ, quomodo distribu-
2. Tempore persecutionis desita.	ta.
3. Christiani quando in cænobia collecti.	6. Canonici mensæ.
4. Benedictini, ordo antiquissimus.	7. Mensa Pampilonensis Archiepiscopi.

Diximus de communi Clericorum victu. Et quidem tempore Apostolorum omnia in commune conferebantur, & singulis, prout necessarium erat, distribuebatur. *Act. 2, 44. & 45. Et c. 6, v. & 2.* Postea autem tempore persecutionum Christianis dispersis, & in cretum fugientibus, separatim vivere coeptum est; donec in cænobia collecti communem vitam denuò in usum revocarint, ut scribit Gregorius Nazianzenus in Monodiis. Exstat regula B. Basilii, & liber Philonis Judæi *ἡ βίβλος τῶν ἱερογρητῶν, ἢ ἡ κητεὶν ἀρετῶν*, de vitâ contemplatoriâ, aut de collectis.

Apostolorum communio. Tempore persecutionis desita. Christiani quando in cænobia collecti.

*Benedicti-
ni, ordo an-
tiquissimus.*

*Præbendæ,
quomodo
distributæ.*

*Canonici
mensæ.
Mensæ Pam-
pilonensis
Archidia-
conus.*

deprecatorum virtutibus, quem librum Eusebius *lib. 2. hist. Eccles.* testatur fuisse scriptum de christianis, & probat Hieronymus. Ferunt primum Basilium formulam cœnobiorum Eremitis dedisse, circa annum D. 350. Inde Benedictum Nurcinum Monachos liberè vagantes monasterio sub regulari constitutione conclusisse circa A. D. 530. Polyd. *Virg. lib. 7. c. 3.* Volaterr. *lib. 21.* Horum exemplo aliæ postmodo familiæ religiosæ congregatæ. Et ait P. Gregorius, hic, *quod religio divitias peperit, & ex illis paulatim solvi cœpisse societatis vinculum, & Ecclesiarum bona partim inter singulos divisa, partim in communi retenta, & præbendæ distributæ præsentibus, quandoque & absentibus.* Felin. *in c. Jacobus n. 1. de Simon. Panorm. ad c. licet. de præbend.* In quibusdam præbendis bona seorsum assignata, ut in hoc capitulo vineæ, alia communia relicta omnibus, quæ mensæ dicebantur, quasi pro communi victu eorum, quorum mensa dicitur esse. Divisa quoque fuere bona communia inter Episcopum, vel Abbatem, & capitulum seu monasterium, unde distinctio bonorum mensæ Prælati, & bonorum mensæ capituli, ut *c. possessiones. 10. & cap. ut super. 8. de reb. Eccl. non alien.*

Quid verò est mensæ Pampilonensis Ecclesiæ Archidiaconus apud Innocentium III. *libro 2. Epist. 121.* Nimirum Monachi, vel Canonici regulares communi mensâ fruuntur. Videtur ergo idem Archidiaconus mensæ, qui Archidiaconus cœtus. Idem enim in Canonis regularibus est mensa, quod secularibus chorus, quem hi communem habent solum, & nihil præterea: Et qui regulares iidem & commensales sunt. Aut quia in primâ Ecclesiâ Diaconi circa mensas occupati erant, ut ex eorum institutione apparet *Act. 6. v. 2. ib. σὺν ἀρεσὸν εἶναι ἡμᾶς καταλείψαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις*, ideo verius forsan est Archidiaconum mensæ appellari, qui canonicorum reditus administrabat.

CAP. XI.

Ad cap. Ecclesiæ S. Mariæ. 10. h. t.

S U M M A R I A.

1. Ecclesia S. Mariæ, in via lata. 2. Aliæ Ecclesiæ S. Mariæ.

3. Ca.

3. Capitulum hoc ubi extet integrum.

4. Benedictus Corosomus.

5. Cives Rom. saepe tentarunt regimen urbis sibi vindicare.

6. Sub Clemente III. inter Pop.

R. & Papam convenit, ut Patricius crearetur.

7. Nicolaus III. senatoriam dignitatem in se transtulit.

8. Status hodiernus Urbis.

Ecclēsia hæc S. Mariæ est in viâ latâ, Romæ c. 3. *Ut lite pend. Ecclesia S. Mariæ, in-nib. inn.* & est in septimâ regione urbis, ut ait Publius Victor, libello de Urbis Romæ regionibus, & est una ex *Ecclēsiis, quibus Cardinales Diaconi incardinantur, ut habetur in libro provinciali Romanæ sedis.* Dicitur autem in viâ latâ, ad differentiam aliarum Ecclesiarum, nominis sanctæ Mariæ, *Alia Ecclesia ut S. Mariæ in porticu. S. Mariæ in Cosmedin. S. Mariæ nova. S. Mariæ in Dominicâ. S. Mariæ majoris, quæ habet Archipresbyterum, qui debet esse Cardinalis, eaque designat Antiochenam Ecclesiam.* At S. Mariæ *trans Tiberim* assignatus titulus est Presbyteri Cardinalis.

Capitulum hoc habetur integrum *in cap. 5. de foro compet. Capitulum & apud ipsum Innocentium lib. 2. Regist. Ep. 228.* ex quâ discimus *hoc ubi extatutum, de quo in hac decretali, factum esse à quodam Senatore et integrum.* urbis Romæ Benedicto Corosomo. Qui quidem Corosomus *Benedictus primicerium Judicum delegaverat.* Ubi enim Clerici sunt actor *Corosomus.* & reus, causas civiles prosequuntur in urbe, coram Judicibus per sedem apostolicam institutis, ex delegatione Senatorum Jurisdictionem habentium ab eâdem sede apostolicâ, ut loquitur Innocentius *in d. Epist.* Hi Senatores sæpius tentarunt Regalium occupationem adversus summos Pontifices, atque perpetua fuit per *sæpe tentationem plus minus quinquaginta inter populum Pontificesque Romanos discordia ob causam regiminis civilis: Populus enim summo ab administratione Pontifice Senatores, qui reip. præessent, sibi vindicantur Patricio summâ cum potestate creabant, teste Othone Frisingensi lib. 7. histor. & lib. 1. de gest. Imperatoris Friderici.* Cujus rei occasione Innocentius II. & Cælestinus II. animi dolore defecerunt, Lucius II. pene est interfectus, Eugenius III. & Alexander & Lucius III. urbe pulsi, Urbanus III. & Gregorius VIII. exules *fue-*

fuere. Narrat & Platina in Joh. XIII. tempore quo adeptus est Johannes sedem, nempe anno 599. fuisse tunc Romæ duos annuos Consules, ex his unum ex nobilitate Præfectum, qui jus populo diceret, ex plebe autem duodecim Decarchontes creati solitos, qui vicem Senatus gererent, idque tamdiu donec utrâque parte dissidi pertæsa, populus Romanus cum populari suo, Pontifice Clemente III. pacem hisce conditionibus fecit, ut Senatoribus confirmatis, Præfecto sublato, in ejus locum Patricius ut antea crearetur. At Nicolaus III. qui sedem adeptus est anno 1277. à Carolo Siciliæ Rege vicario suo, seu Senatore senatoriam dignitatem in se transtulit, vetuitque perpetuo edicto, ne quis Rex aut Princeps ipsum magistratum petere aut obire auderet, teste Platina. *Nicolaus III. Exstat constitutio integra Nicolai III. in c. fundamenta. 17. de Elect. Senatoriam in 6. Fuit hoc statutum nihil aliud, quam edictum promulgatum à Basilio Præfecto prætorio Regis Odoacris in Italiâ, temporibus Papæ Simplicii. Vide Canon. 1. dist. 96. unde disces jamdudum hoc edictum Basiliæ rejectum fuisse à Synodo Romanâ sub Symmacho Papâ. Hodie nullus Romæ Senatus est, præter unum Pontificis, qui ex Cardinalibus constat; Sed tantummodo nominatenus unum in urbe dictum Senatorem, qui Præfectus urbis est, seu Prætor urbanus, à summo Pontifice factus, qui residet in clivo Capitolino Romæ & Romanis civibus ordinariâ facultate & potestate jus dicit, habetque tres vicarios, seu locum tenentes quos vocant collaterales, qui privatis præsunt judiciis, quorum unus primus, alter secundus, tertius latrunculator appellatur, à quorum altero si appelletur, judex aditur dictus Capitolinus, qui omnium appellationum ordinarius Judex est, à cujus sententiâ si priori sit conformis, non appellatur. Talis igitur in nostro textu erat Basilius. Prætor urbis tempore Innocentii, qui statutum condiderat, ab Innocentio reprobatur.*

CAP. XII.

Ad cap. XI. de Constit.

S U M M A R I A.

1. Professores devoti.

2. Studium juris quandoque ab Aca-

- Academia Paris. exclusum. 6. Franci in quibus Romanas leges
 3. Sub imperio Gothorum floruit in Gallia jus Rom. ges obseruarint.
 4. Aniani codex. 7. Leges Salica.
 5. Papiani responsa. 8. Codex Theodosianus in Gallia
 obseruatus.

Inscriptio docet, rescriptum fuisse ad Doctores Academiae Parisiensis. Exstat hoc caput integrum in cap. XII. de Jurej. in III. Collectione. Appellat eos Pontifex devotos, qui titulus *Professores devoti*, adhuc hodie servatur, denen *Undächtigen*/ propter facultatem in Academia Theologicam. Censetur enim propterea Academia esse collegium Ecclesiasticum, quia magis dignum trahit ad se minus dignum. c. quod in dubiis. de Consecr. Eccl. vel altar. Ita quidem censet P. Gregorius: Sed verius est, id inde esse, quod totae Academiae habitae fuerint non secularia, sed ecclesiastica corpora, Academicique, saltem docentes omnes, inter clericos putati. Vide Dn. Conringium *diff. de antiq. Acad. Supplem. 67. p. 365. in fine*. Ideoque universitas Parisiensis dicitur Ecclesiastica, non quia majori ex parte constat clericis, vel propter florentissimum ibi Theologiae studium. Sanè tempore Innocentii III. studiosorum celebritate claruit, non solum Theologiae, etsi hujus quam maxime, sed & juris civilis & canonici. Vide Rigordum in gestis Philippi A. Et Matthæus Paris scholam Parisinam primariam Ecclesiae praedicat ad annum 1257. Et Arnoldus Lubecensis in supplemento Helmoldi *lib. 2. c. 5*. Danos ait nobiliores filios suos non solum ad clerum promovendum, verum etiam secularibus rebus instituendos Parisios misisse. De utroque jure, Civili & Ecclesiastico *Studium*, Academiam Parisiensem celebravit Conradus de Fabaria *de cas. juris quoniam monast. S. Galli cap. 5. ap. Goldastum tom. 1. rer. alemann.* Sed *stu. dog. ab Academia* juris civilis postea inde deportatum est Constitutione Honorii III. quae refertur in *c. super speculâ X. de privil.* Sanè antea *ris. exclusum*, priori tempore legum Romanarum in Gallia magna fuit auctoritas, honor magnus, maxime sub imperio Gothorum. Nam & *Sub imperio Gotho-* veterum Consultorum responsa servabantur & Anianus Codicem *rum floruit* Theodosianum auspiciis Alarici Regis ediderat, & Pauli sententias notis illustraverat. Papianus item sua responsa protulit, at *in Gallia jus que Rom.*

Aniani co- que etiam collatio LL. Romanarum cum Mosaica prodiit. Te-
dex. statur Agathias. *lib. 1. de rebus Justinia.* Francos Romanas LL. in
Papiani contractibus & matrimoniis servasse. Unde illustrari potest *cap.*
responsa. 1. X. *de Sponsal.* Et quamvis post fusum Alaricum à Clodovæo Le-
Franci in ges Salicæ prodierunt, tantum tamen abest Romanas non fuisse,
quibus Ro- retentas, ut frequentius etiam ob illarum paucitatem atque steri-
manas leges litatem ad Romanas recurreretur. Hac de causâ Novellam Theo-
observarint. dosii junioris de præscriptione triginta. annorum in Galliâ pro-
Leges Sali- quiritatam fuisse à Nicetio scribit Sidonius ad Nammatium, *Epist.*
ca. 6. *lib. 8.* Proquiritatam, id est, promulgatam. Ita Mamertus Clau-
Codex dianus Sidonio: *Opusculum illud. sine auctore proditum, & usq;*
Theodostia- *quaq; proquiritatum.* Et liberum erat Francis, leges patrias seu
nus in Galliâ Salicas sequerentur an Romanas, ut constat ex formulis Marcul-
observatus. phi. Idem etiam ex aliarum gentium, Burgundionum, Saxo-
 num, Ripuariorum legibus apparet. In concilio Turonensi II,
can. XX. sub Chariberto Rege auctoritas legis Romanæ adduci-
 tur, de raptu virginum sacrarum vel viduarum, quæ habetur *l. 1.*
& 2. C. T. de raptu Virg. In Synodali concilio apud Treca à Jo-
 hanne Papa congregato, Sineboldus Narbonensis Episcopus de-
 tulit librû Gothicæ legis, cum quæstio de sacrilegiis esset, & post-
 ea addit: *Invenimus ibi à Justiniano. legem compositionis sacrile-*
gii constitutam in quinq; libros auri optimi, apud Ivonem *parte 3. c.*
98. Idem Ivo *Epist. III.* in causâ donationis duobus factæ, & *Epist.*
99. libros pandectarum. *Epist. 134.* leges Justiniani Imperatoris, ut
 prolixè persequitur alicubi Innoc. Ciron.

CAP. XIII.

Ad c. 1. & seqq. X. de rescript.

S U M M A R I A.

1. Senones. Tricasses.	6. Capitulum 3. h. t. Wintonien-
2. Treca, Augustobona.	sis Ecclesia.
3. Parisii.	
4. Archiepiscop. Cantuariensis.	7. Ravenna.
5. Archiepisc. Eborac.	8. Johannes Raven. Archiepisc.

Ca-

Capitula priora quinque ad diversos Archiepiscopos directa sunt. Primum ad Senonensem, in Galliâ Senones Tri-*Senones*
cassibus & Parisiis confines vernaculâ *Sens*, *Tricasses*, *Tricasses*.
Champagne. Superiori titulo *cap. 6.* exstat itidem decretalis ad hunc Archiepiscopum & Episcopum Trecensem Senonensis suffraganeum. *Trecæ*, Gallicè, *Trois*, *Tricassium* civitas Augustobona, vulgo *Trecæ*. De Trecensibus seu Tricassinis præ-*Trecæ, Augustobona.*
sulibus exstat Nicolai Camuzæi promptuarium sacrarum antiquitatum Trecis anno 1610. editum & P. Pithœi operâ Lutetiæ editum.

Parisiî populi inter Celtas, qui Senonensi provinciæ attribuentur, Senonibus, Bellovacis & Agendico oppido proximi ac Moleduno finitimi, Lutetiam habent urbem Episcopalem, quæ nunc Parisiensis, Lutetiam Parisiorum vocat Julius Cæsar *lib. 6. Comment. de bell. Gall.*

Sequentia tria sunt, ad Episcopos Angliæ rescripta. In Britannia regno duo sunt Archiepiscopatus, Cantuariensis, *Canter-*
burgi, *Cantelberg* à promontorio Cantio *Kent.* de quo Ptolomæus *Can-*
lib. 2. Can. 3. Est hic Primas Angliæ & habet suffraganeos XIV. *riensis.*
Episcopos, ut habet liber provincialis. Institutus est à Gregorio circa A. D. 605: qui primum eò misit Augustinum, Melitum, Johannem, viros doctos ut Angliam ad Christianismum converterent. *Gregor. 5. Epist. c. 3. & lib. 9. c. 58. & lib. 12. c. 15.* Volaterr. *Polyd. Virgil. lib. 4. hist. Angl. Beda hist. Eccl. lib. 1. c. 27. & seqq.*

Alter Britannia Archiepiscopus Eboracensis, vulgo *Jorck*, ad *Archiepisc.*
quem rescribitur *c. 4.* habet sub se suffraganeos, *Carelensem*, *Eborac.*
Cestrensem & *Dunelmensem*. Eboracum Ptolomæo dicitur Britannia civitas. Paulinus primus Archiepiscopus Eboracensis ab Edvino Rege Angliæ factus, A. D. 627. *Polyd. Virg. lib. 4. histor. Angl.*

Capitulum 3. h. t. est ad Wintoniensem Episcopum. *Ec- Capitulum*
clesiæ hujus meminit *can. Cum Wintoniensis. 25. de Elect.* sub *Can. 3. b. 1. Wintoniensis*
tuariensi Archiepiscopatu. Editum est hoc capitulum post concilium Lateranense *parte 7. can. 9.* Exstat in primâ compilatione *Ecclesia.*
cilium Lateranense *parte 7. can. 9.* Exstat in primâ compilatione *Ecclesia.*
hæc titulo cap. 3.

Capitulum V. ad Ravennatem Archiepiscopum pertinet.

G 3,

Ra.

Ravenna.

Ravenna sedes Archiepiscopalis, Venetis parens, ubi & regia Ostrogothorum fuit aliquando, est octava in Italia regione colonia Sabinorum. *Plin. lib. 3. cap. 15.* ab Augusto muris cincta, à Valentiniano ampliata, qui & Archiepiscopo ejus duodecim civitatum Episcopos subjecit Ariminensem, *Rimini*, Cæsenatensem, Foro Liviensem, Foro Corneliensem, Faventinum, Foro popiliensem & Britinorianum, Bononiensem, Mutinensem, Regiensem, Parmensem & Placentinum: Sed Bononiensis in Archiepiscopatum evehctus est à Gregorio XIII. A. D. 1583. Eique subiecti Episcopatus Mutinensis, Rhegiensis, Parmensis & Placentinus. In novo ergo provinciali ita ponuntur:

RAVENNAS seu RAVENNATENSIS

Archiepiscopus, cui subsunt suffraganei:

Hadriensis, in oppido Rodigio residens, *Adri.*Comadensis *Comachio.*Faventinus *Faenza.*Foro-popiliensis & Britinorianus, *Forimpopuli.**Breninore.*Foro-Livienfis *Forli.*Cæsenas seu Cæsenatensis *Cesena.*Sassinus sive Sarlinensis *Sarsina, Patria**Plauti.*Ariminensis *Rimini.*Foro-Corneliensis, vulgo Imolensis, *Imola.*Cervienfis. *Cervia.*Faneftriensis, *Fanestria.*Ferrariensis. *Ferrara, Ducatus S. R. E.*

à jurisdictione Archiepiscopali exemptus.

*Johannes
Raven. Ar-
chiepisc.*

Cæterum fuit tempore Pelagii II. Johannes quidam Ravennæ Antistes, qui magnitudine dignitatis se Romano Pontifici prætulit, ut narrat Sabellicus & Gregorius, *Epistola 93.* Theodorus postea Archiepiscopus Ravennensis, tempore Agathonis Pontificis circa annum Domini 680. se cum suis iterum subjecit, *Blond. lib. 9.*

CAP.

CAP. XIV.

Ad cap. cum ordinem. 6. & cap. 7.

S U M M A R I A.

1. Cistercienses quis primus instituit.	4. Hypothesis capituli.
2. Tornacum, & ejus Episcopatus.	5. Alexander III. inventor mandatorum ad vacatura beneficia.
3. à quo institutus, & Noviodunensi unitus.	6. Ea sublata hodie.

ARdinguas Anglus & Robertus Molismensis A. D. 1098. in Cistercienses Burgundiâ Cistercienses Monachos, à Benedictinis oriundos, excogitarunt, tempore Urbani II. Ut scribunt Volaterranus & Sigebertus. Confirmavit Urbanus II. Paschalis II. Innocentius II. teste Platinâ. Exstat hoc capitulum in secundâ compilatione, & videtur esse pars *can. Eam te. De aet. & qual.* Habent, auctoritate hujus capituli, Cistercienses in decimis privilegium. Vide *cap. nuper. 34. de decimis.*

In cap. 7. rescribitur Tornacensi Episcopo. Tornacum, *Tour-Tornacum*, *may*, *Dornick*. Exstat hoc capitulum inter Epistolas Alexandri nuper editas, in fine Epistolarum Petri Abbatis Cellensis 7. & 48. Eugenius III. qui cœpit sedere A. D. 1145, instituit Tornacensem Episcopatum in Galliâ, cum per annos circiter sexcentos à tempore sancti Medardi fuisset Noviodunensi seu Noviomageni Episcopatu unitus, quæ unio duravit usque ad tempora S. Bernhardi. Elegit Eugenius in Episcopum primum Anselmum Laudunensem Abbatem, ut scribit Guilielmus Nanges. Hodie est urbs Episcopalis Flandriæ Cameracensi Archiepiscopo suffraganea. Nervii olim dicti Tornacenses, & est civitas Episcopalis in provinciâ Remensi & limitibus Francorum sita, ut scribit P. Gregorius hic. De Nervii vide Casarem *lib. 2. de B. G.* qui Atrebatibus, Ambianis, Advaticis, Morinis, Velocassibus, Veromanduis, Treviris finitimi.

Agitur in *b. c. 7.* de mandatis Apostolicis ad futura beneficia conferenda. Et fuit Alexander iste III. auctor hujus decretalis, inventor primus mandatorum ejusmodi apostolicorum ad vacatura.

III. inven- vacatura beneficia conferenda, ut *Job. Andreas in addit. ad rubr.*
 tor manda- de concess. prebend. & ad c. duobus. de rescrip. in 6. P. Anchoranus
 torum ad ad Clement. Univ. de prebend. Alii postea Pontifices hoc eodem
 vacatum jure usi sunt, donec procedente tempore contra jus commune &
 beneficia. in fraudem ordinariorum collatorum recepta, cœperunt restrin-
 gi. Rationes adducuntur in concilio Basileensi sessione 31. & ini-
 tio tituli ac Collation. in Pragmaticâ. Concilio Tridentino man-
 data de providendo & gratiæ expectativæ sublata sunt sessione
 Ex sublata hodie. 24. 6. 20.

CAP. XV.

De Datâ, ad idem cap. 7.

SUMMARI A.

1. Data, quid.	5. In rescriptis Ecclesie an dies & Consul necessaria.
2. Constitutiones notationem temporis debent habere.	6. Annus indictionis, & Pontificatus.
3. Rescripta sine die & COS.	7. Data quo sine adhibita.
4. Tribonianismus notatus.	

Data, quid.
 Constitutio-
 nes notatio-
 nem tempo-
 ris debent
 habere.

Rescripta
 sine die &
 COS.

Mentio Dati, vel Datæ est in hoc capitulo. 7. 5. Quod nul-
 latenus. Datum vel Data est caracterismus temporis,
 quo rescripta emissa: Constantinus I. l. 1. C. T. de con-
 stitutionibus & l. 1. C. T. de Rescr. constituit, ut Constitu-
 tiones & Edicta in judiciis prolata auctoritate post hac carere de-
 beant, quæ notatione temporis careant. Confer Libanium in
 panegyrico Juliani Imp. Chrysostrum *Serm. 2. tom. 3. edit. Pa-*
risiens. At post Constantinum non usque quaque observatum fuis-
 se vel ex Codice Theodosiano videre est, in quo constitutiones re-
 latae exstant sine die & COS. veluti *L. un. C. T. de perfectissimatus*
dignitate. Sub Honorio Imp. quod constitutiones sine die &
 Consule valuerint, fidem faciunt Acta collationis Carthaginensis.
 Nam cum super rescripto quodam Constantini Imp. controverte-
 retur inter Catholicos & Donatistas, ita interloquitur Marcelli-
 nus Tribunus & Notarius: *Imperiale rescriptum, cui desit Consul*
& dies in dubium revocari non posse. Quod Augustinus in Bre-
 viario collationis die tertio ita narrat: *Cognitor interlocutus est,*
eui-

evidentiſſimis legibus definitum eſſe; Imperialia conſtituta, etiamſi
 COSS. non legerentur, in dubium non vocari. Denique Juſtinia-
 nus diſſertè juſſit conſtitutiones ſine die & Conſule in Codicem
 ſuum relatas nihilominus valere. *Conſt. de N. C. F. §. 2. verſ. etſi*
quæ earum & de Juſtiniano Codice confirm. §. 3. At Tribonianus
 Conſtantini M. legem ad beneficia nominatim perſonalia, ſeu re-
 ſcripta Gratia, ut Canoniſtæ appellant, quæ nempe Codici non
 ſunt inſerta, interpolando refert. At verò ſub Imperatoribus
 Franciſcis cœpit lex Conſtantini in uſum revocari, ut videre eſt ex
 Imp. Lotharii *legg. Langobardicis lib. 3. tit. 38.* Vide & L. Alemā-
 nicam ſimilem *tit. 34.* At in Eccleſia variavit conſuetudo, Die &
 Conſule modò adjectis, modò omiſſis. Pelagium & Gregorium
 M. primo rejectis Conſulum notis menſem & indictionem ad-
 ſcripſiſſe videmus. Quod tamen alii poſtea non fecerunt. Ni-
 colaus nempe primus, qui Gregorium ſecutus eſt, Johannes VIII.
 Gregorius VII. Alexander III. Innocentius III. & cæteri, qui lon-
 gas & multiplices epiſtolas decretales ediderunt: Sed & loco in-
 dictionis annus pontificatus poni cœpit, ut videre eſt in Epiſtolis
 Innocentii III. Zacharias nomen Imperatoris appoſuit. Hæc
 itaque Data ad falſitatem evitandam fuit introducta, quia, ut
 Gloſſa ait *ad can. dicent. 16. c. 25. q. 2.* vix aliter probari falſum
 poteſt.

CAP. XVI.

Ad cap. VIII. de Reſcript.

S U M M A R I A.

1. Vita Lucii Papa.	3. Urbe expulſus.
2. Primus, qui ad formam Late-
ranenſem creatus.	4. Lingonenſis Epiſcopat.

Caput eſt Lucii 3. Pontificis. Fuit Lucā oriundus, Tuſcus, *Vita Lucii*
 antea Ubalduſ Allucingolus, Bonaguintæ filius, ex Cano *Papa,*
 nico Lucenſi factus Cardinalis tituli ſanctæ Praxedis ab
 Innocentio II. & Epiſcopuſ Oſtienſis & Veliternuſ, ab A-
 drianuſ IV. factus, electuſ Romæ à 15. Cardinalibuſ IV. Kalendas
 Septembres Anni 1185. Fuit benè literatuſ, ut ait Tyriuſ *lib. 22. hi-*
 ſtor.

Primus, qui stor. sacr. 6. 7. ferturque primus creatus Pontifex secundum formam à concilio Lateranensi II. præscriptam. Vixit in Cardinalatu fermè 50. annis teste Onuphrio. Tertio anno Pontificatus civili seditione urbe expellitur, cum Consules & Senatores ab Urbe ex- lere vellet. Profugit Veronam, ibi mortuus.

pulsus. Scribit ad Lingonensem Episcopum. Lingones inter Celtas finitimi Æduis, Sequanis Tullensibus, Langres vulgo, civitas Lingonensis Episcopalis in Galliâ sub Archiepiscopo Lugdunensi; qui Archiepiscopus est Dux & par Franciæ. Lingonensium Episcoporum res gestas describit Jacobus Severtius in chronologiâ Archiepiscoporum Lugdunensium.

CAP. XVII.

Ad cap. 9. Eod. tit.

S U M M A R I A.

1. <i>Norvicensis Episcopat.</i>	8. <i>Cur aula Rom. hodie solo Vice-</i>
2. <i>Cancellarius Ecclesiæ, idem & Bibliothec.</i>	<i>Cancellarii titulo defungatur.</i>
3. <i>Notariorum primicerius. Pro-</i>	9. <i>Ratio Gomezii examinatur.</i>
<i>toscriniarius.</i>	10. <i>Quis ultimus Romæ Cancellarius.</i>
4. <i>A libellis, epistolis.</i>	
5. <i>Cancellaria, quis locus.</i>	11. <i>Domnus Mosyes Vice-Cancellarius primus.</i>
6. <i>Vice-Cancellarius.</i>	
7. <i>Ejus officium.</i>	

Norvicensis Episcopat. **S**criptum est ad Episcopum Norvicensem. Alia exemplaria legunt Norviensem. P. Gregorius Norvagiensem intelligit, & ita legendum putat. Sed omninò est Norvicensis, Norvicum Angliæ sub Cantuariensi Episcopo.

Cancellarij Ecclesiæ, idē & Biblioth. In cap. X. mentio fit Cancellariæ. Cancellarius olim in Ecclesiâ Romanâ & bibliothecarius dictus, qui Romanum Pontificem in chartis Ecclesiasticis juvabat, & orientis occidentisque Synodicis consultationibus respondebat, ut tradit D. Hieronymus in epistolâ ad Agerachiam de monogamiâ. Et conjicit Dn. Mallincrot ipsum Hieronymum Damasi Papæ Cancellarium fuisse. *Notariorū* Antiquissimis temporibus Notariorum Primicerius appellabatur.

batur, deinceps Protoſcriniarius, ut ex Onuphrio & aliunde con-
 ſtat. Scriniarium etiam nominabant, ut in ſubſcriptione Nico-
 lai primi diplomatis apud Lindenbrogium, inter privilegia Ham-
 burgienſia reperitur: *Scriptam per manum Leonis Notarii, Regio-*
narii & Scriniarii &c. Datum Kalen. Julii per manus Tiberii Pri-
micerii S. ſedis Apoſtolice. Nominabantur etiam à libellis, ab E-
 piſtolis. Romanæ Eccleſiæ ſcribarum princeps erat Cancellarius,
 & quia bibliothecam etiam curabat, Bibliothecarius voca-
 tus, ut ſcribit Onuphrius in interpretatione vocum Eccleſiaſtica-
 rum obſcuriorum. Sequentibus temporibus diu utroque uſi
 ſunt titulo, ut junctim & Cancellarii & Bibliothecarii vocarentur.
 Cancellaria locus, ubi expediuntur reſcripta, de rebus Eccleſiaſti-
 cis, vel ad ſedem pertinentibus, cui hoc tempore præeſt, ſublato
 Cancellarii nomine, Cardinalis, qui Vice-Cancellarius audit, ſe-
 cundus dignitate poſt Pontificem, ſecus atque olim, quando & à
 privato exercebatur hoc munus, ut liquet ex actis concilii Lugdu-
 nenſis ſub Nicolao III. celebrati uſque ad Bonifacii 8. tempora, ut
 ex præmio libri ſexti Decretalium colligitur & notat ibi Johan-
 nes Andrea. Vice-Cancellarii autem officium in regimine Can-
 cellariæ propriè conſiſtit, ubi per bullata diplomata negotia ex-
 pediuntur, ei ſubſunt diverſa officia Scriptorum Apoſtolicorum,
 Secretariorum, Abbreviatorum duorum generum, majoris nempe
 & minoris Parci, ut vocant, Regiſtratorum, Plumbatorum, Sol-
 licitatorum literarum apoſtolicarum, quos Janizeros vocant, cor-
 rectorum, collectorum plumbi, Cancellariæ Notariorum &c. Cur
 autem Cancellarii titulus in Vice-Cancellarii mutatus ſit, Gome-
 zius hanc rationem reddit, quod ſolus ſummus Pontifex hodie in ſolo Vice-
 Eccleſiâ Cancellarius Dei cenſetur, quare ejus Subpræfectus non
 amplius Cancellarius ſed Vice-Cancellarius nominatur. Vide
 P. Gregor. XV. *Synagm. 42. num. 1.* Quæ ratio ſi vera eſt, mirum
 cur apud antiquiores uſque ad annum Chriſti 1187. Cancellarii no-
 men in ipſa etiam curiâ & Eccleſiâ Romana manſit. Ideò verior
 eſt hæc cauſa, quam Caſſaneus in catalogo gloriæ mundi
 conf. 13. tradit, his verbis: *Cum olim de pari contendere Cancellarius
 voluiſſet cum Papâ, propter excellentiam tanta dignitatis, ſtatu-*
rum

Quis ulti-
mus. Roma
Cancellarij.

Domnus
Moyses Vi-
ce-Cancel-
larij pri-
mus.

zum fuit pro lege, quod non amplius Cancellarius, sed Vice-Cancellarius de cetero vocaretur. Onuphrius in Epitomâ de Pontificibus & Cardinalibus Romanis ait, Albertum de Morâ Beneventanum tit. S. Laurentii in Lucinâ S. R. E. Cardinalem, qui postea in Papatu Gregorius VIII. dictus, ultimum fuisse omnium, qui Cancellarii appellationem obtinuerit: In ejus locum, ait, nullus Cardinalium factus est Cancellarius, nec aliquis suffectus, qui pro Cancellario ad tempus esset, sed Domnus Moyses quidam Lateranensis Canonicus Regularis S. R. E. Subdiaconus ad id munus assumptus est, qui quod Cardinalis non esset, non Cancellarius, ut Cardinales consueverant appellari, sed Cancellarii vicem agens dictus est. Vide Dn. Mallincrot. de Archi-Cancell. Imperii. cap. 5. Vestrium in introductione in Rom. Aul. aed. lib. 1. c. 4. & ibi Nicolaum Antonium Gravatum. A tempore igitur primi Vice-Cancellarii Moysis, ad illud officium satis diu vel Cardinales, vel alii assumpti sunt, quos ordine suo in Epitoma Onuphrius recitat. Ac quidem proximi successores illius duo uterque Cardinales fuerunt, dictique pro Cancellario, Cancellarii vices agentes, usque ad Honorii III. Pontificatum, sub quo Reinerius de castro veteri, Canonicus regularis & Prior S. Fridiani Lucensis primus fuit, qui Vice-Cancellarius appellatus est. Mallincrot. d. l.

CAP. XVIII.

Ad cap. ad audientiam. XI. de Refcr.

S U M M A R I A.

1. Biturix, Avaricum Biturigum. Archiepiscopatus.	5. Legati à latere.
2. Aquitania Primas, Archiepif. olim.	6. Rescriptum contra regulas Grammaticæ vitiosum.
3. De Legatis sed. Apost.	7. Maximè in rescriptis Ecclesie.
4. Nuncii Apostolici.	8. Episcopus Grammat. & Dialect. non debet esse rudis.

Biturix,
Avaricum
Biturigum.

Rescribitur Bituricensi Archiepiscopo, Apostolicæ sedis Legato. Biturix, Gallia urbs, Greg. Turonensi, doctis Avaricum Biturigum, ait Mireus. Bituricensi Archiepiscopo qui & Patriarcham in publicis privatisque literis se nuncu-

pat,

pat, subsunt Episcopi undecim. Archiepiscopum hunc olim A- *Aquitania*
 quitania Primatem fuisse restatur Otho Frisingens. *chron. lib. 6. c. Primas,*
 3. Dicitur Legatus sedis Apostolicæ. Horum alii suarum Eccle- *Archiepif.*
 siarum ratione hoc jus obtinent. *c. 1. & 9. de off. Leg.* Alii sunt qui olim.
 mittuntur in provincias, & dicuntur missi. Alii dicuntur Legati *De legatis*
 à Latere. Ecclesiarum suarum causâ dicuntur legati sedis Apo- *sed. Apost.*
 stolicæ Archiepiscopus Cantuariensis & Eboracensis in Angliâ *d. Nuncii A-*
c. 1. & c. 6. de Judic. c. 1. de Appellat. Legati in provincias missi di- *postolici.*
 cuntur nuncii Apostolici. Legati à latere sunt Cardinales, ad *Legati à la-*
 certam provinciam regendam missi, ad negotia cum Principibus *tere.*
 aut Republicâ aliquâ tractanda. Cæterum constituit Lucius, ut
 rescriptum continens manifestum in constructione vitium careat *Rescriptum*
 fide. Est hoc capitulum 5. in compilatione II. sub eodem titulo *contra re-*
 de rescriptis. Constructionis peccatum ponitur inter duodecim *gulas Gram-*
 causas falsitatis, enumeratas cum pœnis legitimis à glossa *in can. matica vi-*
In memoriam. 3. ad verbum: Falsam. dist. 19. Ita tamen debet esse *tiosum.*
 manifestum, ut nullâ figurâ locutionis, vel dubitationis, aut exi-
 guo defectu alicujus literæ vel tituli excusari possit. Hæc enim
 excusant *c. ex Parte. 11. de fide Instr. & ibi glossa. Panormi. h. Lud.*
Roman. conf. 377. Vide l. Nec exemplum. 20. ff. ad L. Corn. de fals.
 Si ergo salvâ ratione recti sermonis non possit sustineri, corruet,
 ut dicitur *in l. 8. ff. de aur. & arg. leg.* Quod maximè in Pontifica *Maximè in*
 libus rescriptis locum debet habere, cum non sit verisimile tot of- *rescriptis*
 ficiarios in Cancellariâ Pontificis errorem incorrectum reliquisse, *Ecclesia.*
 ut notat hic glossa & P. Gregorius. Sed & oportet manifestum
 in constructione sermonis esse peccatum istud: Secus est, si non
 satis propriè, Latine, aut eleganter scriptum sit. Tunc enim ex
 sententiâ Gregorii *ad Leandrum Episcopum Hispalensem in præs-*
tatione moralium indignum videbitur, ut verba cœlestis oraculi sub
 regulis Donati restringantur. *c. indignum. 4. dist. 38. Junge Cap.*
Retulerunt. 86. de consecr. dist. 4. In Grammaticâ tamen & diale- *Episcopus*
 cticâ non debent clerici esse rudes. *c. si quis artem Grammaticam Grammat.*
10. dist. 37. Et propterea quidam Episcopus Episcopatu Calliensi, in *& Dialect.*
 Marchiâ Aneonitanâ dejectus dicitur, quod nec Grammaticam *non debet*
 sciret, nec Donatum vidisset. *c. fin. de atat. & qual. ord. & Grego-*
rius

rius VII. lib. 9. Epist. 2. ad Alphonsum VI. Regem Hispaniæ, Sancium Regis propinquum, licet aliis claris donis insignem ob Grammaticæ defectum ab Archiepiscopatu Toletano repulit, ut refert quidam.

CAP. XIX.

Ad cap. 18. de Rescr.

S U M M A R I A.

1. Alcobatia, ubi sita.	5. Adamitarum hæresis.
2. Emendatur initium capituli.	6. Prumiæ monaster.
3. Præmonstratum monasterium.	7. Cameracum.
4. Ordinis Præmonstr. auctor.	

Alcobatia,
ubi sita.

Est Innocentii III. desumptum ex cap. 8. in tertiâ collectione, cum inscriptione tali: *Abbati de Alcobatiâ, F. & P. Monachis Alcobatia.* Manuscriptum provinciale Bosqueti locat hoc monasterium sub Episcopo Ulixponensi, ordinis Cisterciensis. Meminit hujus F. Innocentius III. lib. 2. Epist. 119. eumque Priorem nuncupat, P. autem Cantorem Alcobatiæ. Et Epistola 120. sequens inscribitur Abbati, Suppriori, & Sacristæ Alcobatiæ Ulixbonensis diœceseos. Sed in nostris libb. capitulum nostrum inscribitur: *Electo Decano & Nicolao Cameracensi.* Existat integrum apud Innocentium III. lib. 1. Epist. 62. cui jungenda est Epist. 14. ejusd. libri. Emendandum est initium capituli.

Emendatur
initium ca-
pituli.

Præmon-
stratum mo-
nasterium.

Ordinis
Præmonstr.
auctor.

Adamitarū
hæresis.

Prumiæ
monaster.

Causa enim vertebatur inter Præmonstratense & Prumiense monasterium, non Præmoncense vel Parmacense. Præmonstratum est monasterium diœcesis Laudunensis, cujus Episcopus est Dux & Par Franciæ. Vulgo Laon, caput ordinis Canonicorum Regulæ tharingum Augustinianum; Ordo auctorem habet Norbertum Lotharingum Augustinianum, cœpit sub Innocentio II. *Polyd. Virg. lib. 7. de invent. rer. c. 3.* Narrat Sigeberti continuator, auctorem Præmonstratensis ordinis suis prædicationibus adeo profecisse, ut Antverpiæ Adamitarum hæresin per Tademum publicatam penè sustulerit. Prumiæ monasterium est ordinis S. Benedicti in diœcesi Trevirensi, ubi Lotharius deposito imperio monachum professus, obiit. Regino Abbas Prum, *chroni lib. 2.* Rescriptum est ad Nico-

laum

laum quendam Canonicum Cameracensem. Cameracum oppi- *Cameracū.*
dum Gallia Belgicæ, in finibus Picardiæ, vulgò Cambray.

CAP. XX.

Ad cap. super literis XX.

S U M M A R I A.

1. *Varia lectio.*3. *Unde petitur.*2. *Capitulum hoc famosum.*4. *Pictavium, urbs Episcopalis.*

Inscriptio præfert Canonicum Pictaviensem. At in antiquis li- *Varia le-*
bris scriptum reperitur: Aimerico S. Hilarii Canonico. Hoc *ctio.*
capitulum ut difficile & famosum celebratur à Dd. & clavis to- *Capitulum*
tius tituli de Rescript. Promulgatum est ab Innocentio III. ad *hoc famo-*
conciliandas diversas Interpretum sententias *ad l. 1. 2. 5. C. si con-*
sum.
trajus vel util. quibus jungendæ l. 24. ff. ad L. Cornel. de fal. l. nec
exemplum. Cod. eod. Paulus lib. 1. sentent. tit. 12. §. 3. Desumptum. *Unde petitur*
autem est è *cap. 10. tertiæ compilationis hoc tit.* Pictavium est civi- *Pictavium,*
tas præcipua Pictonum, Gallia Aquitanicæ populorum, ut scribit *urbs Episc.*
Ptolomæus *lib. 2. Geogr. c. 7. Plin. lib. 4. c. 19.* Vicinum Petragoriis
& Santonibus. Est civitas Episcopalis, in provinciâ Burdegalen-
si, regnoque Francorum sita.

CAP. XXI.

Ad cap. 22.

S U M M A R I A.

1. *Hypothesis capituli.*7. *Magister noster.*2. *Hesiense monasterium ignotū.*8. *Magister, Medicus.*3. *Legendum, Hesiense.*9. *Magister in artibus.*4. *Abbas de Remech, vitiosè scri-*
*bitur.*10. *Magistri opifices.*5. *Legendum, Archidiaconus, non*
*Archiepisc.*11. *Titulatum monialium, Abba-*
*tissarum &c.*6. *Magistri.*12. *Regum & Episcop.*13. *Et aliorum.*

Vacante monasterio Hesiensi R. custos monasterii & G. mo- *Hypothesis*
nialis ejusdem in concursu electæ sunt: Lite super hac re *capituli.*
motâ cognitio rei à Pontifice mandata est Hildeshemi
Scho-

Hesense Scholastico. De monasterio *Hesensi* non habeo quod memorem, nisi quod variat lectio, quibusdam exemplaribus habentibus *Heronensis, Heriasensis* & manuscriptum unum bibliothecæ Jenensis *Legendum, Herefense*. Quæ lectio mihi videtur omnino vera, postquam nuper incidi in celsissimi Principis Ferdinandi, Episcopi Paderbornensis monumenta Paderbornensia, ubi exhibet Diploma Karoli Magni Monasterio Virginum Herefensi datum. Neque sum certior de Abbate *de Remech*. Sed aliud MS. ejusdem bibliothecæ perspicuè habet: Hildesensis. Quod verum est. Inscriptio est ad Archiepiscopum & Magistrum Wilhelmum Canonicum Magdeburgensem. MStum Academiae Jenensis pro Archiepiscopo habet Archidiaconum, quod ferè placet. Numquid enim satis conveniat Archiepiscopo Canonicum adjungi commissarium, dubito. Rescripta enim Pontificia non ad alios exequenda diriguntur, quàm ad majores clericos in dignitate vel personatu constitutos. Et observat Chrysostomus in præfat. ad priorem Epistolam ad Timoth. *Ὅτι ἐν ἐνεκεν τίτω καὶ τιμωβέω- γεάφει μόνοις ὅτι τῶτοις ἤδη ἐκκλησίας ἐν ἐγχερηκῶς*. De magistris multa dici possent, sed sunt pleraque jam protrita. Ad jus Canonicum quædam facientia & mores superiorum temporum ex Canonistis, ut vocantur, afferam. Magister noster propriè Doctor in Theologiâ dicitur, imitatione Salvatoris, qui dixit; Vocatis me Magistrum & dominum, & benè dicitis. Sum enim. Magistri quoque Doctores in Medicinâ vocantur *in l. Magistros de profess. & Med.* & ita ex consuetudine vocari à scholasticis Doctoribus regentes in Medicinâ, Magistros Reverendos, scribit Rebuff. *ad §. 1. de collat. in Concord. ad verb. Magistro*. Qui gradum in artibus liberalibus acceperunt, Magistri dicuntur: sed cum adjecto in artibus, vel Philosophiâ. Magistrum etiam vocari Doctorem, in jure Pontificio, notat Hostiensis in summâ, *tit. de Magistr.* Gloss. *in Clem. 2. de Magistr.* Glossa tamen *ad Auth. Habita. Ne fil. pro pat.* ad verba: *Domino & Magistro*, existimat ad Dd. Legum prædicatum, *Domino*; ad reliquas facultates vocem, *Magistro*, pertinere. Rebuff. *ad d. §. 1.* ait, artifices quoque Magistros vocari, sed hoc discrimine, quod magistri titulus ponatur post nomen, pro-

pro-

proprium, ut Petrus magister Faber, (quod apud Germanos non obtinet, ubi Meister anteit.) In Doctore verò Theologiæ magistrum præmitti nomini, ut; Magister noster Petrus. Idem notat Hostiensis in summâ de Magist. Appellat Pontifex R. custodem dilectam in Christo filiam. Ita enim titulaturâ postulat, quando scribitur monialibus vel Abbatissis à Pontifice. Vide *c. dilecta de monialium, Except. c. cum dilectam. de conf. ut. & inut.* At quando scribitur Regibus vel Episcopis non consecratis, dicuntur filii. *c. quam gravi de crim. fals.* Vel carissimi, ut *Clem. un. de conv. conj. c. Paetoralis de Jurejur.* Cum vero scribitur Episcopis, Archiepiscopis vel Patriarchis consecratis, vocat eos fratres *d. c. quam gravi. Vi de Rebuff, ad præm. concord. ad verb. Filios. & in formâ mand. a. post. ad verb. dilectis filiis, ibid.*

CAP. XXII.

Ad cap. 25. de Rescr.

SUMMARI A.

1. Capitulum istud unde desumptum.	6. Signiacum.
2. Inscriptionis varietas.	7. Vallis regia, hodie Vau le Roy.
3. Facti species.	8. Emblema Raymundi.
4. Clausula; Si ita est.	9. Parochia de salice, la Cure de Saulx.
5. Nomina propria cap. 25.	

HOc caput desumptum est ex *cap. 2. ejusdem tit. in 4. colle. Capitulum* ctione & Innocentio III. *lib. 15. regist. epist. 6.* Inscriptio *istud unde* apud Raymundum est Magistro G. & P. de Firmisca. At *desumptum.* apud Innocentium legitur Magistro G. & P. de Finnis *Inscriptio-* Canonicis Laudunensibus, quæ lectio procul dubio verior est *nis varietas.* Raymundanâ. Facti species hæc est: P. clericus S. Remigii pa- *Facti spe-* rochiam de Salice detinebat, quam R. de Crun, vel de Cruncio, *cies.* per interpositam personam sibi ab Abbate S. Remigii collatam, fuisse dicebat. Unde idem R. de Crun rescriptum impetravit ad Abbates S. Nicasii Remensis, Signiacensem & Vallis Regiæ. Hi delegati partibus iterum & tertio citatis dictum P. Clericum ob contumaciam excommunicaverunt, & fructus parochiæ seque-

strari fecerunt. Postea idem P. accedens ad iudices delegatos, promisit se pariturum, à quibus est absolutus, datis literis absolutionis, quibus indicebatur dies & locus, quibus coram Iudicibus se sistere deberet, ipse verò locum & diem in literis radens, in loco rasuræ subjecit, quod mandatum esset ut sequestrati fructus eisdem restituerentur. Re cognitâ Pontifex mandavit G. de Vallibus, Magistro G. & P. de Firmiscâ, vel ut est apud Innocentium, de Fimiis, Canonicis Laudunensibus, ut si ita esset, ipsi prædicto P. super dictâ parochiâ perpetuum silentium imposerent, & præfato R. de Crun parochiam assignarent, cum fructibus sequestratis. Cum verò dictus R. rasuram per idoneos testes probasset & postularet prædictam parochiam sibi adjudicari, Iudices dubitaverunt

Clausula; ;
Si ita est.

utrum clausula illa; *Si ita esset*, pertineret ad omnia superiora, an ad articulum rasuræ duntaxat. Respondit Pontifex clausulam ad omnia superiora referri, nempe ad hoc, ut ipsi R. præfata Ecclesia conferatur.

Nomina propria.
ap. 25.

Nomina propria, quæ in hoc capitulo occurrunt, ita sunt emendanda: Memorantur Abbates; Sancti Nicasii Remensis Sargiensis, & Vallis Regiæ. Pro *Remensis* male in quartâ collectione; *Remanensis*. Est enim monasterium Remis, à Ludovico Pio fundatum. Alexander III. in *Epist. 28.* quas Sirmondus edidit, rescribit Guidoni, Abbati S. Nicasii. Pro *Sargiensis*, lege *Signiacensis*, ex epistolâ Innocentii III. Signiacum est monasterium diocesis Remensis, ordinis Cisterciensis, vulgo Signy. Vallis Regiæ

Signiacum.
Vallis regia, hodie
Vau le Roy.

Abbatia est ejusdem ordinis & dioceseos, in MSto provinciali Bosqueti sub Archiepiscopo Remensi Vallis Regis Cisterciensis ordinis. Hodie *Vau le Roy*. Constructio verborum hæc est: *Olim nostris auribus fuit intimatum ex literis dilectorum filiorum* (quod compilatio quarta addit.) Abbatum S. Nicasii, Signiacensis & Vallis Regiæ diocesis Remensis. R. *de clivo* apud Innocentium

Emblema Raymundi.

non reperitur, sed est emblema Raymundi. In compilatione 4. habetur R. *de Clerini*. At vero apud Innocentium est R. *de Crun*. MStâ collectio Bosqueti R. *de Clerim*. Rectè verò apud Innocentium De Crun. Parochia de Salice est S. Remigii, quod additur in

Parochia de salice

compilatione quartâ, omissum Raymundo. Vulgo dicitur, *la*

Cure

Cure de Saulx, de S. Remy, ut habetur in indice Gallico Ecclesia. La Cure de
rum Abbatia S. Remigii, qui eam enumerat in iis, quarum colla- Saulx.
tio ad Abbatem S. Remigii Remensis pertinet.

CAP. XXIII.

Ad cap. 27. de Rescr.

S U M M A R I A.

1. Emendatur inscriptio.
2. Episcopus Vratislaviensis.
3. Capitulum unde petitum.
4. Species facti.
5. Rescriptum: Cum secundum Apostolum.
6. Vicarius perpetuus.
7. Rescriptorum ad beneficia forma.
8. Forma, cum secundum Apostolum.
9. Litera iustitia, & gratia.

Monstruosa est inscriptio; Episcopo *Veratissamensi*. *M*stum *Emendatur*
Salanum *Veratissamensi*, haud melius. Episcopatum *inscriptio*.
hujus nominis in orbe frustra quaesieris. Exstat autem
hoc capitulum apud Innocentium *registro XVI. Epistola*
165. unde vera inscriptio restituenda: Episcopo *Vratislaviensi*. Hic *Episcopus*
Episcopatus est in Silesia sub Gneznensi Archiepiscopo, totius Po- *Uratista-*
lonia Primatus. Desumptum autem est hoc capitulum ex *c. 4. eod. viensis.*
tit. in 4. collectione. Et errat proinde P. Gregorius, qui in nullam *Capitulum*
collectione extare ait, sed fuisse appositum per Raymundum ex re- *unde petitum.*
gesto rescriptorum. Species ejus haec est: Vratislaviensis Epi- *Species facti.*
scopus ordinavit clericum, vicariam habentem perpetuam, & pa-
trimonium sufficiens, unde poterat se sine beneficio sustentare.
Clericus ordinatus absque titulo rescriptum impetravit in formam
communi; *Cum secundum Apostolum*, ut ei provideretur de bene-
ficio Ecclesiastico, sub titula vicaria perpetua & patrimonio. Re-
spondit Pontifex, ordinarium non teneri clerico tali de beneficio
providere, veritate tacita, quia rescripta in formam communi; *Rescriptum*
cum secundum Apostolum, non solent dari, nisi ut succurratur pau- *Cum se-*
peribus clericis, qui beneficio Ecclesiastico carent, ut habetur in *cundum A-*
hoc cap. & cap. cum secundum Apostolum, infra de *praebend.* *postolum.*

Vicarius perpetuus, est actu Rector Ecclesiae, sub Priore, qui *Vicarius*
habitu Rector dicitur, & cujus Vicarius in exercitio dicitur *Vica-*
rius

rius perpetuus. *Clemen. 1. de off. Vicar.* Perpetuus autem dicitur, quia revocari non potest, vel destitui à Priore vel Episcopo, absque judiciali sententiâ & causa, quæ privat beneficio possessorem. *cap. adhuc. de off. Vicar.* Quo nomine differt à Vicario temporali *c. 1. eod. tit.* Denique & hoc notandum, Rescripta ad beneficia a-
Rescripto- lia dari in formâ communi, quia olim Pontifex non solebat gra-
rum ad be- vare ordinarios in collatione beneficiorum, sed solebat scribere
neficia for- ad eos, ut ipsi providerent illis, quos ordinaverant sine titulo, &
ma. hoc genus rescriptorum dicitur in formâ; *cum secundum Aposto-*
Forma, cum lum, quia innititur verbis Apostoli; *qui servit altari &c.* Dicun-
secundum tur etiam impetrari in formâ pauperum, quia pro pauperibus cle-
Apostolum. ricis tantum rescripta emittuntur, secundum illam formam, ut in
Litera ju- *cap. si pauper, de prabend. in 6.* Appellantur & literæ justitiæ, quia
stitia, & ordinarius de jure tenetur providere clerico, quem ordinavit abs-
gratia. que patrimonio. *cap. Episcopus. c. non liceat. inf. de prabend.* Alia
sunt rescripta gratiæ, cum Pontifex de merâ gratiâ confert benefi-
cium vel mandat conferri non habitâ ratione officii vel paupertatis,
c. gratia. h. t. in 6. Clemen. gratia. Eod.

CAP. XXIV.

Ad cap. XXIIIX. de Rescr.

S U M M A R I A.

1. Reus extra diœcesin non evocandus.
2. Dieta, quid.
3. Capitulum hoc correctum.
4. Sed servatur tamen in Galliâ.
5. Vocabuli dieta originatio.
6. Dieta.

*Reus extra
diœcesin nō
evocandus.
Dieta, quid.*

NON evocandos esse reos per literas sedis Apostolicæ ad Judices extra diœcesin, ultra duas dietas, statuit Innocentius in concilio generali Lateranensi c. 37. Unde desumptum est capitulum istud. Quid nomine dietæ veniat hoc loco non est obscurum. Accipitur enim pro itinere unius diei & continet 20. miliaria seu sex Leucas. *cap. Ex parte verb. ultra duodecim Leucas. X. de foro compet. & computantur non à domicilio rei, sed à fine suæ cujusque diœceseos Joh. Andr. ad c. statutum. ad v. unam diatam, de rescr. in 6. gloss. in c. dilectus.*

29. ad v. *domicilium. h. t.* Hodie hoc caput correctum est, per *cap. Capitulum Statutum. §. cum verò & §. cum autem h. tit. in 6.* & distantia ad u- hoc corre- nam diætam est coarctata; Sed nec hoc servatur in Galliâ, sed sta- tum. tur constitutioni isti de duabus diætis. *gl. in pragm. tit. de causis. §. Sed serva- statuit.* & si reus citetur ultra duas diætis, appellatur ad senatum tur tamen tanquam ab abusu. Vocabulum diætata, seu, ut malunt diætata, un- in Galliâ. de haustum sit hujus ævi scriptoribus hoc significatu, non liquet. *Vocabuli Certè nec Græcum nec Latinum est, procul dubio ut dietim. diætata origi- formatum, eine Tagereise.* Nihil enim habet simile sive *diætata, natio.* sive *diætata,* tempus duorum annorum, *diætata* verò modum & *Diætata.* formam vivendi significat, sed & cubiculum, ubi convivium fiunt, vel ubi cœnatur, quod claustrales refectorium dicerent. Vide Ul- pianum in *l. Senatus. 43. §. Marcellus. de Leg. 1.*

CAP. XXV.

Ad cap. 29. h. t.

S U M M A R I A.

1. Archiepif. Cantuar. Stephanus 2. Ejus fortuna.
Langthonijs. 3. Dunelmium, Durham.

Culi Honorius III. rescribit, est Cantuariensis Archiepif. *Archiepif.* pus, ut monstrat epigraphe; Hæc verò in quinta compi- *Cantuar.* latione ita habet: *Cantuariensi Archiepifcopo, sanctæ Ro- Stephanus* mana Ecclesia Cardinali, quam descriptionem omisit Ray- *Langtho-* mundus. Archiepifcopus iste fuit *Stephanus Langthonijs,* primo *nus.* monachus Cantuariensis, deinde magnus Cancellarius Universi- *Ejus fortu-* tatis Parisiensis & Canonicus secularis S. Mariæ Parisiensis. Postea *na.* Huberto Archiepifcopo Cantuariensi mortuo in ejus locum ab Innocentio III. suffectus est, demum ab eodem, anno 1212. Presby- ter Cardinalis tituli S. Chryfogni creatus. Clericus *Dumelien-* sis, *Dulmensis, Dulnediensis,* mendæ sunt. Scribendum, *Dunel-* mensis. Dunelmium hodie *Durham,* Comitatus, sub Archiepi- *Dunelmiu,* scopo Eboracensi, quo sedes translata ex Lindisfarnâ insulâ. *Durham.* Wilhelmus Malmesbur. *lib. 3. de gestis Pontif. Anglic.* Ubi narrat cla- ves castri Dunelmensis vacante Episcopatu, ex instituto S. Cut- berti ad mausolea appendi solita fuisse.

CAP. XXVI.

Ad cap. 30. h. t.

S U M M A R I A.

1. Legionensis, Leodiensis, corruptè.
2. Abbatia S. Projecti.
3. Duo Projecti.
4. S. Prix.
5. S. Quintini urbs.
6. Vermand Abbay.
7. Raymundus refellitur.
8. Tornacensis Episcopatus.
9. Species cap.

Legionensis, Leodiensis, corruptè.

Abbatia S. Projecti.

Duo Projecti.

S. Prix.

S. Quintini urbs.

Vermand Abbay.

Raymundus refellitur.

Tornacensis Episcopatus.

Species cap.

Nescio unde Legionensis atq; etiam Leodiensis Archiepiscopus irrepserit. In compilatione quinta ita habet: *Abbatia & Priori S. Projecti & l. de villa Wade Canonico S. Quintini Noviomensis.* Ecce alla omnia quàm quæ Raymundus. Abbatia S. Projecti, Ordinis S. Benedicti, Noviomensis diocesis, in suburbio S. Quintini. Duo reperiuntur S. Projecti, unus martyr cum S. Tyrso, in martyrologio Romano: Alter Episcopus Arvernensis & martyr, apud Ulsuardum. Vide Sigebertum ad annum 670, vulgò *S. Prix*. Sancti Quintini fanum, præcipua olim Veromanduorum Comitum sedes, ejusdem dioceseos Noviomensis. Josepho Scaligero videtur esse Augusta Veromanduorum ista Quintinopolis, sed nihil urbis hujus Augustæ restat. Nam & sedes Episcopalis translata Novionum à S. Medardo Episcopo XIV. Noviomensis. Tantum cœnobium & Abbatia Ordinis Præmonstratensis inter Peronam & S. Quintini fanum superest & retinet nomen, *Vermand Abbay*. Vide Miræum in Notitiâ Episcopatum. Clericus, de quo in hoc capitulo, apud Raymundum dicitur Callimachus. Sed in compilatione 5. Revardus appellatur. Raymundus Archiepiscopum Tornacensem in scenam producit, qui nullus est. Non enim Tornacum Archiepiscopatus est, sed Episcopatus suffraganeus Remensis. Imò olim Tornacum unitum fuit Noviomensis anno 528. sub Medardo, usque ad annum 1146. quo procurante S. Bernardo proprius ei datus fuit Episcopus, sexaginta annis ante Honorium. *Vide supra cap. nostrum 14. hujus Eclogæ.* Species capituli hæc est: Revardus clericus Noviomensis pro præbendâ obtinendâ in Ecclesia S. Crucis Cameracensi

racensi literas monitorias ac præceptorias ad Capitulum Cameracense impetrat. *B. Clericus*, est Balduinus, clericus Tornacensis, contra executoriales impetravit ad J. quod est, *Jacobum Archidiaconum Tornacensem*, ejusque con-Canonicos, nulla factâ mentione literarum quas Rævardus obtinuerat. Canonici Cameracenses noluerunt parere mandato. Igitur Jacobus suspensionis sententiam in eos tulerat. Inde Rævardus pariter executorias ab Honorio impetravit ad Scholasticum S. Quintini & conjudices, qui quidem etiam sententiam excommunicationis in eosdem Cameracenses Canonicos tulerunt. Canonici ad Pontificem confugiunt, allegantes non plus duodecim præbendas esse in capitulo, ex statutis jurejurando confirmatis, & ita non posse Rævardum & Balduinum, præbendam obtinere. Decidit Honorius, ei tantum præbendam assignandam fore, qui prius mandatum reportarit, sublatâ sententiâ excommunicationis.

Finis Eclogæ II.

Amœnitatum Juris Canonici

ECLOGA TERTIA.

CAPUT PRIMUM
Ad cap. 33. de Rescript.

SUMMARI A.

1. *Sylvanectum urbs Episcopalis, sub A. Remensi.* 2. *Abbas Cariloci.*
3. *Ubi ejus mentio.*

Gregorius IX. rescribit Episcopo Sylvanectensi, *Sylvanectum*, cum vulgo *Senlis*, urbs Episcopalis sub Archiepiscopatu *urbs Episcopalis, sub A. Remensi*, decimo lapide à Lutetiâ Parisiorum. Subiunguntur *Remensi*. Archiepiscopatui huic octo sequentes suffraganei:

1. Lau-